

НАУКОВЕ ЖИТТЯ НМАУ ІМ. П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО

ЗАХИСТИ НА ЗДОБУТТЯ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ

На засіданнях спеціалізованої вченої ради Д. 26. 005. 01 Національної музичної академії імені П. І. Чайковського відбулися захисти дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата і доктора мистецтвознавства.

28 жовтня 2015 року **Жданько Ірина Андріївна** захистила дисертацію **«Клімат та природний ландшафт як фактори повсякденного життя у творчих біографіях композиторів ХІХ століття»** на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 – теорія та історія культури (мистецтвознавство). Мета дисертанта полягала у тому, щоб довести: особливості клімату і ландшафту є важливими факторами впливу на повсякденність, творчі біографії, зокрема на саму творчість композиторів-романтиків. Це дало можливість виявити деякі унікальні властивості світобачення митців, простежити за процесом трансформації природного явища у явищах культури. У дисертації визначено культурологічні поняття «диспозитив», «повсякденність», «творча біографія» і «культурна рефлексія» в контексті даного дослідження; виявлено характерні особливості клімату, ландшафту і пов'язаних із ними явищ із позицій природничих та гуманітарних наук, а саме: географії, метеорології, медицини, культурології та мистецтвознавства; розкрито їх універсальні й унікальні властивості в ключових культурно-історичних концепціях; визначено місце актуальних феноменів у парадигмах романтичної повсякденності і світосприйняття; продемонстровано актуальність концепції М. Фуко в дослідженні кліматичних і ландшафтних феноменів як культурологічних факторів повсякденності і творчої біографії; розглянуто процес перетворення диспозитивів природних явищ у явища культури; проаналізовано механізми впливу клімату і ландшафту на культурну рефлексію композиторів із подальшим відображенням у музичній творчості (виходячи із психологічного, естетичного та культурологічного аспектів); відновлено події культурної повсякденності Р. Шумана, П. Чайковського, М. Лисенка та С. Рахманінова, пов'язані з певними ландшафтними і кліматичними умовами.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що автор уперше у музичній культурології: застосувала метод диспозитиву М. Фуко для дослідження повсякденності і творчих біографій композиторів-романтиків; дослідила проблему трансформації кліматичних і ландшафтних факторів у явище культурної повсякденності романтизму; уточнила значення клімату і ландшафту в контексті повсякденності і світосприйняття романтичної доби; розглянула концепції, пов'язані з аспектами впливу клімату і ландшафту на культурний процес; по-новому розкрила значення природних факторів у натуроспогляданні і культурній рефлексії композиторів-романтиків; у межах комплексного міждисциплінарного дослідження проаналізувала закономірності впливу особливостей клімату і ландшафту на фізичний і психічний стан різних типів творчих індивідуальностей, а також на творчий процес композиторів; розглянула творчі біографії Р. Шумана, Ф. Шопена, Г. Берліоза, М. Глінки, М. Мусоргського, П. Чайковського, М. Лисенка та С. Рахманінова у зв'язках із довкіллям; увела в культу-

рологічний тезаурус терміни «натуроспоглядання» і «стильотворчість» як алгоритми процесу культурної рефлексії, а також по-новому інтерпретований термін «звукосфера» природи як один із факторів прояву кліматичних, ландшафтних й метеорологічних диспозитивів із подальшим відображенням у композиторській творчості.

28 жовтня 2015 року **Афанасенко Тетяна Володимирівна** захистила дисертацію «**Темброкологістична палітра у фортепіанних творах Олів'є Мессіана**» на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.03 – Музичне мистецтво. Дисертантка дослідила звукове забарвлення сучасної фортепіанної фактури, зокрема темброкологістичну палітру у фортепіанних творах О. Мессіана, виявивши принципи утворення, організації і взаємодії звукових барв у моноінструментальній фактурі. Зокрема, у роботі визначено межі поняття «темброкологіст» та його зв'язок із суміжними поняттями тембру, фонізму, сонорності, колориту; обґрунтовано роль синестезії стосовно явища темброкологісту; розкрито сенс темброкологістичного наповнення у процесі виконавської інтерпретації фортепіанного твору; проаналізовано властивості виражальних засобів різних рівнів системи темброкологісту (на прикладі фортепіанних творів Олів'є Мессіана), а також виявлено виконавський і композиторський вплив на цих рівнях, визначено основні типи звучностей (барв), якими утворюється палітра О. Мессіана; розкрито принципи їх взаємодії.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше поняття темброкологісту застосовано до моноінструментальної музики, а саме до фортепіанних творів О. Мессіана; здійснено комплексне дослідження темброкологісту, що синтетично об'єднує як композиторські, так і виконавські засоби виявлення темброкологісту; уведено поняття «темброкологістична палітра» та «темброкологістичне наповнення», які більш глибоко відображають суть явища звукової барвистості; детально досліджено властивості виражальних засобів та принципи темброкологістики на всіх рівнях системи темброкологісту; виявлено типи звучностей (барви), які складають темброкологістичну палітру О. Мессіана.

Матеріали дисертаційного дослідження сприяють розширенню і систематизації уявлень про звукове багатство фортепіанної фактури шляхом теоретичного обґрунтування поняття темброкологісту. Вони можуть бути використані у подальшому дослідженні проблем тембру, барвистості, колориту, а також у курсах із теорії та історії фортепіанного виконавства, теорії інтерпретації, у класі спеціального фортепіано.